

Talousarviokehys ja talousarvion laadintaohje vuodelle 2025

Kunnanhallitus 19.08.2024 § 143

349/02.01.00/2024

Julkisen talouden kehitys

Valtiovarainministeriön kesäkuun taloudellisen katsauksen mukaan Suomen talous ei kasva tänä vuonna, kun hintojen ja korkojen nousu vähentää kotitalouksien kulutusta ja investointeja. Inflaation hidastuessa ja kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen myötä vuonna 2025 BKT:n odotetaan kasvavan 1,6 prosenttia. Vuonna 2026 kasvun odotetaan jatkuvan 1,5 prosenttia.

Taustaoletukset*	2023	2024	2025
BKT	-1,0	0,0	1,6
Työttömyysaste, %	7,2	7,4	7,2
Kuntien ansiotasoindeksi, muutos %	5,2	3,4	3,6
Kuluttajahintaindeksi, muutos %	6,2	1,9	1,3

*Lähde valtiovarainministeriön taloudellinen katsaus 17.6.2024

Hintojen nousu hidastuu ja yksityinen kulutus kasvaa maltillisesti kuluvana vuonna. Vuonna 2025 yksityisen kulutuksen kasvun odotetaan nopeutuvan. Asuinrakentamisen lasku jatkuu vuoden 2024 aikana, mutta suurin lasku on takanapäin. Vuonna 2025 asuntorakentamisen odotetaan toipuvan korkojen laskun myötä.

Työllisyyden määrän odotetaan vähenevän lievästi kuluvana vuonna, mutta kääntyvän uudestaan kasvuun talouden toipuessa ja hallituksen työllisyystoimien lisätessä työvoiman tarjontaa.

Suomen talous nousee taantumasta, mutta julkinen talous pysyy alijäämäisenä. Velkasuhteen kasvu jatkuu, mutta hidastuu.

Vuonna 2023 kuntien talous muodostui poikkeuksellisen hyväksi. Kunnallisveron tilityksissä näkyvät positiivisesti ennen verovuotta 2023 maksuunpannut kunnallisverot, jotka kertyvät vanhoilla veroperusteilla ja korkeammilla tuloveroprosenteilla ja nostavat kuntien verokertymän tasoa väliaikaisesti. Kuluvana vuonna ei odoteta merkittävää verotulojen kasvua taloustilanteen heikon kehityksen vuoksi. Hallitus päätti kevään 2024 kehysriihessä kasvattaa kunnallisverotuksen efektiivisyyttä poistamalla tulosta tehtävän ansiotulovähennyksen ja kasvattamalla vastaavasti ensisijaisesti valtion verosta tehtävää työtulovähennystä. Kuntien verotulomenetysten korvauksia alennetaan kuitenkin muutoksen aiheuttamaa kunnallisverotuoton kasvua vastaavasti, mikä pienentää kuntien valtionosuuksia. Vaikka verotulojen kasvu pysyy vuosina 2025–2028 noin 4,2 prosentissa eli pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolella, merkitsee se kunnille huomattavasti pienempiä lisätuloja kuin aiemmin.

Vuoden 2023 alusta voimaan tulleen hyvinvointialueuudistuksen sote-siirtolaskelmien vaikutukset näkyvät kuluvan vuoden valtionosuuksia vähentävästi ja vaikuttavat merkittävästi myös vuosiin 2025–2027. Sote-siirtolaskelmiin liittyvä valtionosuusvähennys kasvaa vuonna 2025 noin 150 milj. eurolla takaisinperittävien valtionosuuksien vuoksi. Lisäksi hallituksen päättämä yhden prosenttiyksikön indeksijarru hidastaa valtionosuuksien kasvua vuosina 2024–2027.

Kuntien toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan kokonaisuutena olevan miinuksella 2024–2026. Kuntatalouden näkymissä on suuria riskejä alaspäin. Riskejä lisää paitsi talouden yleinen epävarmuus niin myös epävarmuus verokehityksen vahvuudesta ja voimakas meno- ja investointipaine. Lisäksi julkisen talouden velkasuhteen ennustettu kasvu lisää julkisen talouden riskejä.

TE-uudistuksen talousvaikutuksista

TE-palvelu-uudistus kasvattaa kuntien menoja ja vastaavasti valtionosuuksia vuodesta 2025 eteenpäin. TE-palveluiden järjestämisestä muodostuu kunnille uusi valtionosuustehtävä, jonka rahoitus kohdennetaan kunnille valtionosuutena peruspalveluiden valtionosuuden kautta. Lisäksi työttömyysturvan rahoitusvastuun kasvu korvataan kunnille pysyvällä valtionosuuden lisäyksellä.

Alustavien laskelmien mukaisesti kunta saa 1,68 milj. euroa valtionosuutta TE-palvelutehtävän toteuttamiseen. Lisäksi kunta saa kasvavan työttömyysturvan rahoitusvastuun kattamiseen 0,52 milj. euroa valtionosuutta. Sote-uudistuksen valtionosuusvähenemät vievät kuitenkin koko uudistuksesta syntyvän tulovirran ja valtionosuudet tosiasiasa vähenevät tilikaudella 2025.

Mäntsälän kunnan taloudellinen kehitys

Mäntsälän kunnan kolme edellistä tilinpäätöstä on ollut vahvasti ylijäämäisiä. Vuoden 2024 tilinpäätösennuste on lähellä nolaa. Kunnan taseessa vuoden 2023 tilinpäätöksessä oli kertynyt ylijäämä 72,84 milj. euroa ja lainakanta 87,7 milj. euroa.

Vuoden 2025 kehys näyttää palvelualueiden alustavan arvion mukaan 1,5 milj. euron alijäämäistä tilikauden tulosta. Alijäämäinen tilikauden tulos tarkoittaa käytännössä sitä, että vuosikate ei riitä kattamaan investointimenoja ja kunta velkaantuu edelleen. Kunnan velkamäärä olisi saatava alenemaan, jotta kunnalla on varaa vuoden 2027 alusta alkaviin isoihin investointeihin.

Kunnan tuloslaskelman suunnitelmavuosia on arvioitu varovaisesti kehukseen palvelualueiden vuoden 2025 lukujen pohjalta. Myös suunnitelmavuodet pysyvät vahvasti alijäämäisinä, mikäli toimintaan ei tehdä mitään merkittäviä muutoksia. Suunnitelmavuodet tarkentuvat myöhemmissä talousarviokäsittelyissä.

Mäntsälän 2025 talousarviokehys ja vuosien 2026-2028 taloussuunnitelma

Talousarviokehysten laatiminen on tehty yhdessä palvelualueiden kanssa. Menojen arvioinnissa on huomioitu kustannustason kasvu niissä kuluerissä, joissa kustannukset ovat tänä vuonna kasvaneet ja on tiedossa eri palvelusopimusten mukaiset hintojen korotukset. Muissa menoerissä ei ole mukana indeksikorotuksia, vaan menot on tarkasteltu vuoden 2024 ennusteiden pohjalta.

Kunta-alan työehtosopimuksen sopimuskausi päättyy 30.4.2025. Kehyksessä on taloussuunnitelmavuosille arvioitu maltillisempaa korotusta 2 prosenttia. Palkkojen sivukulut on huomioitu vuoden 2024 tasossa.

Talousarviokehysten tuloslaskelmassa toimintatuotot pienenevät ennusteeseen verrattuna 11,8 %. Muutos johtuu mm.

varhaiskasvatusmaksujen pienevästä arviosta, tukien ja avustusten pienemisestä sekä arvioitujen maanmyyntivoittojen pienentymisestä.

Toimintakulut kasvavat ennusteeseen verrattuna 3,2 %. Suurin selittävä tekijä on TE-palvelujen järjestämistä vastuu arvio n. 1,4 milj. euroa, työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvu n. 0,3 milj. euroa sekä henkilöstökulujen kasvu arvio n. 2 %. Käyttötalouden toimintakate pienenee 6 % ennusteeseen verrattuna.

Palvelualuekohtainen talousarviokehys vuodelle 2025 on esitetty alla olevassa taulukossa (sisältäen ulkoiset ja sisäiset tulot ja menot). Palvelualueittain näkyy muutos muutettuun vuoden 2024 talousarvioon.

Palvelualueittain on laskettu lisäsäästötarvetta, jolla päästäisiin tilikauden tuloksen osalta nollatulokseen. Lisäsäästötarve on noin 2 % toimintakuluista. Lisäsäästötarve on jaettu toimintakulujen suhteessa palvelualueille. Palvelualueet ovat laatineet talousarviokehyksensä jo noudattaen hyvin tiukkaa kulujen läpikäyntiä. Lisäsäästötarpeet käytännössä tarkoittavat sitä, että palvelualueiden tulee mahdollisesti tehdä palvelutason muutoksia, tehostusta ja/tai rakenteellisia muutoksia lautakuntaesitykseensä. Tilatarveselvitystä tehdään talousarviovalmistelun rinnalla.

	MTA 2024	TA Kehys palvelualueiden esitys 2025	Muutos %	Lisäsäästötarve
KOKO KUNTA, vain ulkoiset				
TOIMINTATUOTOT	9 959 839	9 395 011	-6,01	
TOIMINTAKULUT	-67 558 243	-71 655 565	5,72	-1 469 535
TOIMINTAKATE	-57 598 404	-62 260 554	7,49	
KOKO KUNTA, ulkoiset ja sisäiset				
TOIMINTATUOTOT	29 055 840	29 868 717	-2,72	
TOIMINTAKULUT	-86 654 244	-92 129 271	5,94	
TOIMINTAKATE	-57 598 404	-62 260 554	7,49	
HALLINTOPALVELUT				
TOIMINTATUOTOT	1 760 272	1 519 452	-15,85	
TOIMINTAKULUT	-11 181 095	-12 927 910	13,51	-206 210
TOIMINTAKATE	-9 420 823	-11 408 458	17,42	
SIVISTYS JA HYVINVOINTIPALVELUT				
TOIMINTATUOTOT	4 086 010	3 847 610	-6,20	
TOIMINTAKULUT	-55 946 907	-59 268 981	5,61	-945 387
TOIMINTAKATE	-51 860 897	-55 421 371	6,42	
TEKNINEN- JA ELINVOIMAPALVELUT				
TOIMINTATUOTOT	23 209 558	24 501 655	5,27	
TOIMINTAKULUT	-19 526 242	-19 932 380	2,04	-317 937
TOIMINTAKATE	3 683 316	4 569 275	19,39	

Taulukko: Ulkoiset ja sisäiset erät palvelualueittain verrattuna vuoden 2024 muutettuun talousarvioon.

Verorahoitus kehyksessä on arvioitu Kuntaliiton kevään ennusteiden mukaisesti. Kunnan veroprosentteihin ei ole tehty muutoksia. Kunnan veroprosentti on 8,3 % ja kehyslaskelmassa on käytetty nykyisiä kiinteistöveroprosentteja.

Verotuloennusteisiin ja valtionosuuksiin on odotettavissa vielä päivityksiä elo-syyskuussa. Valtionosuuslaskelmiin vaikuttavat myös TE-palvelujen arviot ja laskelmapäivitykset. Alustavien laskelmien mukaan verotulot ja valtionosuudet eivät kasva samassa suhteessa (muutos + 3 % ennusteeseen) kuin toimintakate ja palvelualueiden esityksen jälkeinen vuosikate on 7,95 milj. euroa, joka ei riitä kattamaan poistoja. Talousarviovalmistelussa tulee löytää vielä palvelualueittain noin 2 prosentin säästöt, jolloin tilikauden tulos on arvioitu olevan lähellä nollaa. Kehyslaskelmassa on huomioitu Nivos Oy:ltä perittävä pääomallinen korko.

Vuoden 2025 ja 2026 aikana erääntyy merkittävä määrä lainoja, jolla on merkittäviä vaikutuksia tulevien vuosien korkokustannuksiin. Talousarviovuonna 2025 korkokustannukset on arvioitu olevan n. 770 000 euroa, suunnitelmavuonna 2026 korkokustannusten ennustetaan yli nelinkertaistuvan vuoden 2024 tasosta jollei lainamäärää saada alennettua.

Vuonna 2025 on tarve uusia vanhoja lainoja, mutta myös lainakanta kokonaisuudessaan kasvaa n.0,6 milj. eurolla, ellei vuosikatetta saada kasvatettua palvelualueiden esityksestä. Kunnan velkamäärä talousarviokehyksessä 2025 on n. 85,6 milj. euroa (4 075 euroa/asukas). Taloussuunnittelukaudella velkamäärän arvioidaan nousevan yli 100 milj. euroon investointimäärän kasvaessa.

Kunnan investointimenot kehyksessä vuodelle 2025 on arvioitu olevan 8,9 milj. euroa.

Kunnan väestön arvioidaan kasvavan suunnittelukaudella 0,3 % vuosittain. Merkittävää väestön kehityksessä on, että syntyvyys kunnassa on laskenut huomattavasti viime vuosina, eikä syntyvyyden merkittävää nousua ole näköpiirissä. Lasten määrän väheneminen tulee jatkossa pienentämään varhaiskasvatuksen ja opetuksen palvelutarvetta.

Valmistelija Talousjohtaja Samola Riitta, riitta.samola@mantsala.fi

Esittelijä Kunnanjohtaja Laurila Hannu

Päätösehdotus Kunnanhallitus päättää

- hyväksyä vuoden 2025 alustavan talousarviokehyksen liitteenä olevan tuloslaskelman ja rahoituslaskelman talousarvion valmistelun pohjaksi. Palvelualueiden tulee löytää lautakuntaesitykseen n. 1,5 milj. euron lisäsäästöt. Lisäsäästötarpeet on jaettu palvelualueille toimintakulujen suhteessa.
- hyväksyä vuoden 2025 talousarvion ja taloussuunnitelman 2026–2028 alustavan laadintaohjeen kunnan ja sen palvelualueiden talousarvion valmistelun lähtökohdaksi.

Käsittely Talousjohtaja Riitta Samolaa kuultiin asiantuntijana pykälän yhteydessä.

Päätös Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.

Liite 1. Mäntsälän kunta / tulos- ja rahoituslaskelma 2025 ja tunnusluvut
Liite 2. Talousarvion ja -suunnitelman laadintaohje vuosille 2025 – 2028